

Hizkuntzen garapen iraunkorra... gero eta ukipen gehiagoko mundu baterako

Hizkuntzen garapen iraunkorra... gero eta ukipen gehiagoko mundu baterako

ERALAN proiektuko lan-topaketa

Andoainen, 2008ko abenduan

Pablo Suberbiola Unanue

Kokapena

- Ekolinguistika, ekolinguismoa, hizkuntzen ekologia...
- Mundu mailan: E. Haugen (1972), W.F. Mackey (1976)... ; Katalunian: C. Junyent (1989), A. Bastardas (1996)...; gurean: Txepetx (1987)...
- Lan konkretu bat: Albert Bastardas (Forum Universal de les Cultures; 2004) *Cap a una "Sostenibilitat Lingüística": conceptes...* Itzulia eta egokitua HIZNET Hizkuntza Plangintza ikastarorako.

Helburua eta definizioa

- Helburua (galdera):

Nola egin posible gizakion arteko komunikazioa (mundu mailan), eta aldiberean talde gisa definitzen gaituen eta maite dugun hizkuntza aniztasuna mantentzea?

- Definizioa:

“Hizkuntzen garapen iraunkorra”, gaur egun gizakiok dugun hizkuntzen antolaketa-ereduaren aldaketa-prozesu mailakatu bat litzateke; eta bere helburua da, gizakien elebiduntze edo eleanizduntze kolektiboek ez ondorioztatzea ezinbestean talde kultural ezberdinek beren jatorrizko hizkuntzei uko egitea.

Hizkuntzen garapen iraunkorra... gero eta ukipen gehiagoko mundu baterako

Aniztasunaren balioa

- Aniztasuna hainbat arlotan da balio bat: osasun demokratikoa, ingurugiroa, ekonomia... Ondorengo hipotesia formula daiteke: *hizkuntza-aniztasuna onura bat da aniztasun hori bizi duen gizartearentzat.*

Eta baita bigarren hau ere,

- *Hizkuntza-aniztasuna bateragarria da komunikazioaren eraginkortasunarekin.*

Kontrakoak batzea

- Garapen iraunkorra, “kontrakoak” bateratzea; hizkuntza kontuan:
 - Hizkuntza handien hedapen glotofagikoa
 - Hizkuntza-aniztasuna gorde eta garatzea
- Esparru komunikatibo handiko hizkuntzen ezagutza konbinatzea taldeko hizkuntzen biziraupen eta sustapenarekin.

Aldaketak pentsaeran...

- Hizkuntza hobeak / apalagoak daudela sinesten duen jerarkizazio baloratiboarekin amaitu.
- Pentsamendu dikotomikorako joeratik (hau *edo* hori), *konplexutasunaren paradigma*-ra (hau *eta* hori).
- Taldeen arteko komunikazioa, baina hiztun talde horien garapen osoari uko egin gabe.
- Kodeen aniztasuna babestu, ez kuriositate "antropologiko" gisa, baizik pertsonen eta gizarteen berezko duintasunagatik.

Ikuspegi ekosistemikoa

- Hizkuntzen ekologia → ekosistemen ekologia: oinarrizko unitatea ez da hizkuntza; “hizkuntza-eta-bere-ingurunea” baizik.
- Hizkuntza bat “iraunkor” bihurtzeko → haren (erre)produkzioa bermatzen duen ekosistema soziokulturala bihurtu behar da iraunkor.
- Iraunkor → baliabide naturalak ez xahutu, bere kasa berritzeko behar dutena baino abiadura handiagoan.

Hizkuntzaren alorrean

- Elebiduntze eta ukipen masiboa iraunkor → kanpoko hizkuntzei ez ematea erabilpen bat tokian tokiko hizkuntzaren iraupena kolokan jarriko duena.
- Elebiduntze eta ukipen masiboa iraunkor → bertako hizkuntzaren balorazio maila eta funtzioak (kanpokoa baino altuago).

Eskatzen dituen neurriak

- Subsidiariedade printzipioa: bertako hizkuntza batek egin dezakeen oro, ez luke egin behar hizkuntza globalago batek.
- Funtzio (publiko) eskusiboak bertako hizkuntzentzat.
- “Eragin soziolinguistikoak” neurtu

Konplexutasunaren ikuspegia...

- Ez da panazea. Zailtasuna dimentsio berri batean jartzen du: antolaketan.
- Maila soziopolitikoan, hizkuntza gutxiagotu bateko hiztunek bere hizkuntza negatiboki ez ikusteko, neurri politiko zehatzak eta egokiak.

Bost urrats erabakigarri

1. Nazioarteko hizkuntza handien gehiegizko erabilera mugatu + berdintasun ideologia hedatu.
2. Menpeko hizkuntza-taldeek beren buruaz duten irudiari duintasuna eman.
3. Hizkuntza-taldeei beren komunikazio-esparrua kudeatzeko eta erabilera publikoak erregulatzeko aukera eman.
4. Komunikazio-funtzioak banatzean, egun menpekoak diren hizkuntzei funtzio eksklusibo eta eraginkorrak eman.
5. Hizkuntzaren iraunkortasunaren garrantziaz jabe arazi eta eragin soziolinguistikoak neurtu.

Bibliografia

-
- Antiguiedad, I. (2004?) *Garapen jasangarria: gaurko garapenaren azaleko ukitu berdea ala sakoneko eraldaketa*. Bilbo (?): ELA.
 - Bastardas, A. (1996) *Ecologia de les llengües. Medi, contactes i dinàmica sociolingüística*. Barcelona: Proa.
 - (2003) "Ecodinàmica sociolingüística: comparaciones y analogías entre la diversidad lingüística y la diversidad biológica", *Revista de Llengua i dret*, 39: 119-148. [sarean]: http://www10.gencat.net/eapc_rld/revistes/revista.2008-09-19.0338091891
 - (2005) *Cap a una sostenibilitat lingüística*. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis, Generalitat de Catalunya. [sarean] *Cap a una "Sostenibilitat Lingüística": conceptes, principis i problemes de l'organització comunicativa dels humans per al segle XXI*: <http://www.linguapax.org/congres04/pdf/Bastardas.Linguapax.pdf>
 - (2006) "La evolución de la diversidad lingüística: comprender para proponer" in *Discurso y sociedad: contribuciones al estudio de la lengua en contexto social*. Blas Arroyo, J.L et al (Ed). Castelló de la Plana: Publicacions de la Universitat Jaume I, 23-33.
 - Haugen, E. (1972) *The Ecology of Language*. Stanford: Stanford University Press.
 - Junyent, C. (1989) *Les llengües del món. Ecolingüística*. Barcelona: Empúries.
 - Mackey, W.F. (1976) *Bilingualisme et contact des langues*. París: Klincksieck.
 - Martínez de Luna, I. (2007) "Ecología de las lenguas", *Euskonews & Media aldizkaria*, 408 [sarean]: <http://www.euskonews.com/0408zbk/gaia40803es.html>
 - Sánchez Carrión, J.M. "Txepetx" (1987) "El equilibrio eco-lingüístico" in *Un futuro para nuestro pasado. Claves de la recuperación del Euskara y teoría social de las Lenguas*. Lizarra: Gráficas Lizarra, 333-340.
 - Suberbiola, P. (2008) "Inspirazio bila...Hizkuntz garapen iraunkorra?", *Administrazioa Euskaraz aldizkaria*, 61: 46.